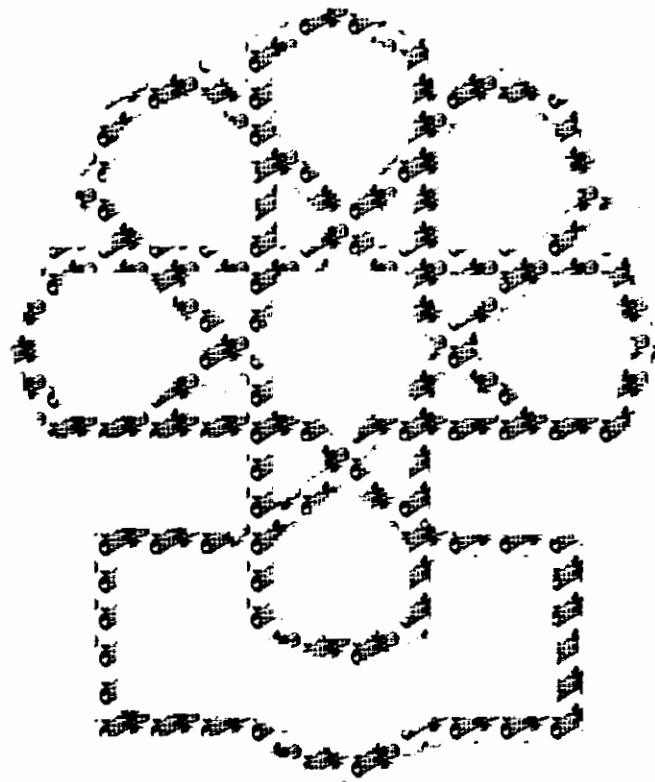

فصلی کوتاه درباره

امنیت و نیروی انتظامی در جمهوری اسلامی ایران

معاونت پژوهشی
اسفند ۱۳۷۵

کار: گروه (۱) خدمات پژوهشی

کد گزارش: ۱۵۰۲۱۷۸

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع‌رسانی

شماره: ۵۳۲
تاریخ: ۱۳۷۵/۱۱/۲۱

فصلی کوتاه درباره
امنیت و نیروی انتظامی در جمهوری اسلامی ایران

کد گزارش: ۱۵۰۲۱۷۸

نکات برجسته

- ۱- برقراری امنیت در جامعه از اهم امور آن است چراکه بقای جامعه و حفظ هویت آن مهم تر از مسائلی است که در فرض وجود و حفظ هویت اسلامی آن، موجبات اصلاح و تعالی جامعه را فراهم می آورد. پیامبر اکرم با حدیث «الانعمه اهناء من الامن» از این نعمت یاد می کنند.
- ۲- سازمان نیروی انتظامی در بطن زندگی مردم واقع شده و هیچ دستگاهی را در کشور نمی توان یافت که به قدر این نیرو در اعماق بافت زندگی عمومی مردم وارد شده باشد. لذا می توان گفت که رشته های انسجام نظام و حکومت اسلامی ایران با عملکرد نیروی انتظامی پیوندی ناگسستنی دارد.
- ۳- رشد بودجه عمومی دولت به قیمت های ثابت در سال ۷۴ نسبت به سال ۶۸، ۱۳۶ درصد بوده است در حالی که رشد مجموع اعتبارات ناجا در سال ۷۴ نسبت به سال ۶۸ برابر ۱۳/۳ درصد بوده است. بنابراین رشد اعتبارات بودجه عمومی دولت به قیمت های ثابت در سال ۶۸، بیش از ده برابر رشد اعتبارات ناجا به قیمت ثابت سال ۶۸ بوده است. بودجه ناجا در سال ۷۶ به میزان ۱,۷۸۵,۰۶۰ میلیون ریال به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است که در مقایسه با سال ۷۵، رشدی معادل ۲۱/۷۶ درصد را نشان می دهد.
- در حال حاضر بیش از ۹۰ درصد بودجه ناجا تنها برای تأمین هزینه های پرسنلی و جاری صرف می گردد.
- ۴- پرسنل نیرو از وضعیت معیشتی مناسبی برخوردار نیستند و به ویژه در تهران با مشکل مسکن روبه رو هستند. این موضوع زمینه ساز برخی مشکلات و انجام تخلفات در نیرو است.
- ۵- ساختمان های مورد استفاده نیرو جوابگوی وظایف آن نیست. به ویژه این که بسیاری از اماکن قدیمی و فرسوده و یا استیجاری و در جریان اقدامات قانونی برای تخلیه از سوی مالک می باشد.
- ۶- وضعیت خودروهای نیرو نامناسب و در خصوص یگان هوایی نامناسب تر و شایان توجه است.

- ۷- شبکه مخابراتی ناجا ضمن عقب ماندگی شدید از نظر تکنولوژی، قادر به تأمین پوشش ارتباطی یگان‌ها نیست.
- ۸- علی‌رغم مشکلات موجود نیرو توانسته است در مقولات کشف جرایم و سرقت، مبارزه با مواد مخدر و قاچاق کالا به پیشرفت‌هایی نایل آید.
- ۹- ناهماهنگی بین بخش‌های مختلف نیرو از جمله فرماندهی با سازمان حفاظت اطلاعات و فرماندهی با وزارت کشور، مشکلات زیادی برای نیرو ایجاد نموده بود که امید است با تغییر فرماندهی و اقدامات به عمل آمده این مشکل مرتفع گردد.
- ۱۰- در حال حاضر دو مشکل اساسی که تهدیدکننده نظام به حساب می‌آید مواد مخدر و موارد منکراتی است که هر دو به مقاومت مردم لطمه زده و زمینه ورود فرهنگ منحط غربی را فراهم می‌آورد. در هر دوی این مسائل، نیروی انتظامی از ارگان‌های اساسی برای مبارزه و جلوگیری است.

برقراری امنیت در جامعه از اهم امور آن است. چراکه بقای جامعه و حفظ هویت آن مهم‌تر از مسائلی است که در فرض وجود و حفظ هویت اسلامی آن، موجبات اصلاح و تعالی جامعه را فراهم می‌آورد. بنابراین حفظ امنیت به طور کلی حتی مقدم بر برقراری عدالت اجتماعی خواهد بود و اگر در موردی این دو با یکدیگر تزاخم نمودند حفظ امنیت به جهت اهمیت مقدم خواهد شد.

توجه به این نکته ضروری است که برقراری عدالت اجتماعی نقشی اساسی در ایجاد امنیت دارد و طبعاً این دو در برابر هم قرار نمی‌گیرند و میان آن دو نه مزاحمت، که مساعدت کامل وجود دارد.

امام صادق (ع) می‌فرماید: ثلاثة اشياء يحتاج الناس طوا اليها؛ الامن و العدل و الخصب.^۱

اولین نیاز عموم مردم «امن» است؛ امن و آرامش چه در درون و چه در محیط زندگی. ایمنی درونی و آرامش قلب یکی از ابعاد امنیت است که تنها با ذکر خدا حاصل می‌شود و امنیت بیرونی که همان امنیت محیط اجتماعی است در سایه قوانین صحیح و به وسیله نیروی انتظامی محقق می‌گردد.

پیامبر اکرم (ص)، هیچ نعمتی را گوارتر از امنیت ندانسته‌اند.^۲

نعمت امنیت حتی از نعمت رفاه بالاتر است چراکه اگر امنیت نباشد سایر نعمت‌ها نیز برای انسان گوارا نخواهد بود و اصولاً جامعه فاقد امنیت نمی‌تواند برنامه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی را به اجرا درآورد.

هدف ادیان الهی و در رأس آنها دین مبین اسلام، تربیت انسان‌ها بوده است پیغمبر اکرم می‌فرماید: «انی بعثت لاتمم مکارم الاخلاق»

اگر هدف والای پیامبران تحقق می‌یافت و انسان‌ها با کسب اخلاق حسنه، وجدانشان بیدار و مراقب درویشان هوشیار می‌گشت به یقین جرم و جنایتی واقع نمی‌شد و موارد تزاخم و برخورد آدمیان به حداقل کاهش می‌یافت ولی از آن جا که این هدف تاکنون در هیچ جامعه‌ای محقق نشده و در آینده نیز وقوع کامل آن متصور نیست، الزاماً وجود نیروی انتظامی بیرونی برای زیر نظر گرفتن جامعه و جلوگیری از تخلفی متجاوزان و سپردن آنان به دست عدالت ضروری است.

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران سازمانی است که علاوه بر این که از اجزای نیروهای مسلح تلقی می‌شود مجری مصوبات مجلس شورای اسلامی، بازوی قوه مجریه و ضابط قوه قضائیه در تسهیل امور قضایی و برقراری عدالت در جامعه است. این سازمان در بطن زندگی مردم واقع شده و هیچ دستگاه اجرایی در کشور نمی‌توان یافت که به قدر این نیرو و در اعماق بافت زندگی عمومی مردم وارد شده باشد. لذا می‌توان گفت که رشته‌های انسجام نظام و حکومت اسلامی ایران در فلسفه وجودی نیروی انتظامی پیوند می‌خورد و اعمال و رفتار آن به عنوان نماینده و بازوی دولت در اقصی نقاط کشور، مستقیماً متوجه حیثیت و اعتبار نظام می‌شود.

۱. تحف العقول، ۲۳۶.

۲. لاتعمة اهناه من الامن.

۱ - وضعیت نیروی انسانی

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در پایان شش ماهه اول سال ۱۳۷۵ با ۱۲۹,۹۰۰ نفر پرسنل کادر همراه با ۱۹۴,۶۹۲ نفر نیروی وظیفه، عهده‌دار توسعه و نگهداری از نظم و امنیت کشور و دستاوردهای انقلاب اسلامی بوده است. پرسنل کادر ناجا مشتمل بر ۷,۹۰۹ نفر افسر ارشد می‌باشد. مابقی کادر شامل افسران جزء، درجه‌داران و کارمندان بوده است.

از مجموع پرسنل ناجا ۲۹۹۱۰ نفر در معاونت‌ها و ادارات کل ستاد فرماندهی و ۲۴۹,۶۷۸ نفر در نواحی ناجا مشغول خدمت بوده‌اند.

۱-۱- آموزش نیروی انتظامی

در پایان شش ماهه اول سال ۱۳۷۵ تعداد ۳,۹۳۶ نفر دانش‌آموز در مراکز چهارده گانه آموزش ناجا در مقاطع مختلف مقدماتی، تخصصی و عمومی در حال تحصیل بوده‌اند. همچنین تعداد ۲۷,۶۸۳ نفر پرسنل وظیفه در مقاطع مختلف دیپلم تالیسانس و بالاتر در حال تحصیل بوده و تعداد ۱,۳۶۰ نفر از پرسنل کادر ناجا در دسته‌های سرپرستی و آموزش‌های متفرقه تحت آموزش قرار گرفته‌اند.

۲-۱- دانشگاه علوم انتظامی

با ادغام دانشکده‌های سه نیروی ژاندارمری، شهربانی و کمیته انقلاب اسلامی، دانشگاه علوم انتظامی در محل پرندهک رباط کریم تشکیل شد.

با توجه به مشکلات خاص منطقه، دانشجویان با مشکلاتی از قبیل کم‌آبی و نبودن امکانات رفاهی روبرو بودند. پس از یکسال وضعیت رو به بهبود گذاشت و در نهایت دانشجویان متعلق به سه نیروی سابق فارغ‌التحصیل شده و نیرو اقدام به جذب دانشجویان از طریق کنکور سراسری با عنوان دانشجوی نیروی انتظامی نمود.

در گذشته دانشجویان کمیته انقلاب اسلامی و ژاندارمری با مدرک کاردانی فارغ‌التحصیل می‌شدند که دومی مورد تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی نبود.

دانشجویان شهربانی با مدرک لیسانس فارغ‌التحصیل می‌شدند که در صورت تمایل در دانشگاه‌های سراسری ادامه تحصیل می‌دادند.

بعد از ادغام نیرو، دانشجویان از بین شرکت‌کنندگان مرحله اول کنکور سراسری که مایل به خدمت در نیروی انتظامی می‌باشند انتخاب می‌گردند. این دانشجویان در مقاطع کاردانی و کارشناسی جذب می‌شوند. محل تحصیل دانشجویان کاردانی پرندهک رباط کریم است. این دانشجویان پس از اتمام تحصیل به درجه ستوان سومی نایل می‌گردند. این دوره دو ساله است.

محل تحصیل دانشجویان مقطع کارشناسی تهران است. این گروه پس از طی دوره چهارساله مفتخر به درجه ستوان دومی می‌شوند. در طول این مدت تدارک خوابگاه دانشجویی، خوراک و سایر ملزومات بر عهده سازمان نیروی انتظامی است.

این دانشگاه دارای سه دانشکده افسری، علوم و فنون و «دافوس»^۱ می‌باشد. هر دانشکده دارای

۱. دانشکده فرماندهی و ستاد

فرماندهان مستقل است.

الف - دانشکده افسری

در طول تحصیل، دانشجویان علاوه بر گذراندن واحدهای درسی عمومی و اختصاصی دانشگاهی، دروس نظامی را نیز فرا می‌گیرند و پس از فارغ‌التحصیلی بر اساس رتبه‌های تحصیلی به دسته‌های انتظامی، آجودانی و جنایی تقسیم می‌شوند. ۲ درصد از این دانشجویان سهمیه حفاظت اطلاعات می‌باشند. این عده از ابتدای دانشجویی تا زمان فارغ‌التحصیلی مورد بررسی هستند و پس از گذراندن مراحل گزینشی و تحقیقاتی انتخاب می‌شوند. همچنین بین ۳۰ الی ۴۰ نفر نیز سهمیه معاونت اطلاعات ناجا می‌باشند که در ادارات گذرنامه، اتباع بیگانه و اطلاعات نیرو مشغول به کار می‌شوند.

ب - دانشکده علوم و فنون

دانشجویان پس از فارغ‌التحصیلی وارد این دانشکده می‌شوند تا دوره‌های تخصصی رسته‌ای شش ماهه را سپری نمایند. هر دانشجو بر اساس رسته‌ای که در آن قرار گرفته دوره می‌بیند. این دوره‌ها فقط تنوری است.

ج - دانشکده دافوس

این دانشکده مختص به افسران ارشد از سرگردی به بالا است. داوطلبان پس از یک آزمون ورودی با هماهنگی و نظریه مثبت حفاظت اطلاعات و عقیدتی سیاسی وارد این دانشکده می‌شوند و پس از طی دوره یک ساله موفق به اخذ مدرک فوق‌لیسانس نظامی می‌شوند، که همراه با یک سال ارشدیت در خصوص ارتقای درجه آنان می‌باشد.

۲- لجستیک

۱-۲- ساختمان

کل اماکن تحت اختیار نواحی ناجا در حدود ۱۶,۸۷۹ هزار متر مربع می‌باشد که حدود ۲,۷۶۴ هزار متر مربع آن دارای مالکیت دولتی، ۱۱,۵۶۲ هزار متر مربع منازل مسکونی و ۱,۲۵۱ هزار متر مربع آن استیجاری بوده است که مشتمل بر ۶,۰۱۳ باب اماکن دولتی، ۷,۰۰۳ باب منازل سازمانی دولتی و ۵۲۱ باب منازل سازمانی استیجاری بوده است.^۱

عمده ساختمان‌های نیروی انتظامی قدیمی و فرسوده است که در بیشتر موارد با مشکل سیستم حرارتی مواجه می‌باشد. تعداد زیادی از پاسگاه‌ها، حوزه‌ها و ساختمان‌های اداری، استیجاری بوده و مالکین به علت پایین بودن اجاره ماهانه با تسلیم دادخواست به مراجع قضایی خواستار تخلیه آنها می‌باشند.

با توجه به موارد فوق می‌توان گفت که نیرو با کمبود ساختمان روبرو است.

۲-۲- خودرو

عمده خودروهای شهربانی و ژاندارمری سابق، مستهلک و معمولاً از رده خارج می‌باشد و خودروهای کمیته سابق هم مربوط به زمان جنگ است. در پایان شهریور ماه سال ۱۳۷۵، تعداد کل خودرو ناجا بالغ بر ۲۷,۱۹۱ دستگاه بوده که از این تعداد تنها ۱۹,۱۸۰ دستگاه آماده کار و مابقی در حال تعمیر و یا خارج از رده بوده است. از مجموع خودروهای ناجا، تعداد ۲۲,۸۷۶ دستگاه خودرو سبک، ۱,۹۵۹ دستگاه خودرو باری و بقیه خودروها برای مصارف مختلف بوده‌اند. همچنین در مقطع مزبور، تعداد ۱۵,۸۳۴ دستگاه

۱. آمار مربوط به پایان شش ماهه اول سال ۱۳۷۵ است.

موتورسیکلت موجود بوده که تعداد ۱۲,۶۶۳ دستگاه آن آماده به کار بوده است. علاوه بر این که تعداد فعلی خودرو جوابگو نمی باشد تقسیم آن در نواحی، مناطق و پاسگاه های انتظامی از تناسب خاصی برخوردار نیست.

در تاریخ فوق یگان هوایی ناجا دارای ۲۷ دستگاه پرنده اعم از هواپیمای یک و دو موتوره و انواع چرخبال آماده به کار و تعداد ۲۸ دستگاه تعمیری و یا منتظر قطعه بوده است. به طور کلی تجهیزات یگان هوایی عمری بیش از ۳۰ سال دارد.^۱

از تجهیزات عمده ساحلی و دریایی ناجا، تعداد ۵۹۰ دستگاه شناور سبک و ۳۱ دستگاه شناور سنگین بوده که به ترتیب ۴۸۰ و ۲۰ دستگاه از شناورهای سبک و سنگین آماده به کار بوده اند.

۲-۳- سلاح

تجهیزات نظامی اعم از اسلحه کمری، تفنگ ژ-۳، یوزی و دیگر مهمات موجود و سازمانی در ناجا نسبتاً خوب بوده و مشکل عمده ای در این خصوص وجود ندارد. هرچند مجهز نمودن ناجا به تجهیزات روز در افزایش کارایی آن مؤثر خواهد بود.

۲-۴- مخابرات

از تجهیزات بسیار حیاتی و ضروری ناجا، شبکه و تجهیزات مخابراتی است که خود بدیهی ترین نیازهای هر سازمان پلیسی، عملیات آبی-خاکی، درون شهری، برون شهری و مرزی است. شبکه مخابراتی ناجا، که از سه سازمان انتظامی قبل از ادغام، به ارث رسیده متشکل از سه شبکه مخابراتی با سه سیستم متفاوت می باشد، که ضمن عقب ماندگی شدید تکنولوژیکی قادر به تأمین پوشش ارتباطی یگان ها نبوده و هزینه تعمیر و نگهداری سنگینی را ایجاد می کند. چه بسا نداشتن ارتباط خوب و به موقع باعث زیان جبران ناپذیری در یک عملیات گردد.

۳- وضعیت رفاهی

۳-۱- مسکن

در حال حاضر نیروی انتظامی در تهران بزرگ خانه سازمانی ندارد، بلکه با تشکیل تعاونی های مسکن، هر یک از ادارات مستقل و معاونت های نیرو با هزینه خود پرسنل اقدام به خرید زمین در پردیس، رودهن و سایر نقاط نموده اند که در بعضی موارد به نتیجه رسیده است. البته تعداد محدودی از خانه های سازمانی نیز در «پرندهک رباط کریم» که اسکلت آن از زمان طاغوت به جا مانده بود ساخته شده و در اختیار پرسنل نیرو قرار گرفته که با توجه به کمبود امکانات و شرایط خاص جغرافیایی «پرندهک»، زندگی در آن نسبتاً مشکل می باشد.

سازمان عقیدتی سیاسی در «قرچک و رامین» اقدام به خرید زمین با هزینه کامل پرسنل نموده است که به علت موقعیت جغرافیایی با استقبال چندانی روبرو نشده است.

اداره حفاظت و اطلاعات نیز در چند نقطه تهران در صدد تهیه زمین با هزینه کامل پرسنل می باشد که هنوز به نتیجه نرسیده است.

۱. سیمای نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، معاونت طرح و برنامه و بودجه ناجا، همین منبع کل وسایل پرنده ناجا را مشتمل بر ۵۹ فروند چرخبال و ۱۹ فروند هواپیما ذکر کرده است.

۳-۲- وضعیت معیشتی

به طور کلی وضعیت حقوقی پرسنل در سطح پایینی بوده و با توجه به هزینه‌های زندگی مشکلات و در برخی موارد آلودگی‌هایی را ایجاد نموده است. پرسنل نیروی انتظامی برخلاف سایر دستگاه‌ها معمولاً از مزایای اضافه کاری برخوردار نیستند.

۱- مقوله سرقت و کشف جرایم: ناجا با بهره‌گیری بیشتر از توان پرسنلی و تجهیزاتی خود، موفق گردیده که درصد کشفیات کل سرقت‌های واقع شده در کشور را از ۴۹ درصد در سال ۷۰، به ۷۳/۶ درصد در سال ۷۴ افزایش دهد.

۲- مبارزه با قاچاق و استعمال مواد مخدر: کل کشفیات مواد مخدر در کشور از ۴۳ تن در سال ۷۰ به ۱۴۲ تن در سال ۷۴ افزایش یافته است که حاکی از ۲۳۰ درصد رشد در امر کشف مواد مخدر می‌باشد. در همین راستا تعداد دستگیر شدگان در ارتباط با قاچاق مواد مخدر، با رشدی معادل ۱۰۷/۶ درصد از ۲۱۵۴۹ نفر در سال ۷۰، به ۴۴،۷۴۵ نفر در سال ۷۴ رسیده است.

۳- مبارزه با قاچاق کالا: ارزش ریالی کالاهای قاچاق مکشوفه توسط ناجا با رشدی معادل ۴۲۳/۸ درصد در دوره بررسی به بیش از ۳۷۵ میلیارد ریال در سال ۷۴ بالغ گردیده است و در این رابطه تعداد ۷۹،۹۴۹ نفر دستگیر شده‌اند که نسبت به سال ۷۰، ۴۸۴ درصد رشد نشان می‌دهد.

۴- راهنمایی و رانندگی: تعداد تخلفات کنترل شده در سال ۷۴ نسبت به سال ۷۰ به میزان ۵۳ درصد رشد نشان می‌دهد.

۵- مبارزه با مفاسد اجتماعی: در این راستا بیش از ۱۲۵ هزار نفر در سال ۱۳۷۴ دستگیر شده‌اند که نسبت به سال ۷۰ که در حدود ۱۱۰ هزار نفر بوده ۱۳/۷ درصد رشد نشان می‌دهد.

۶- وظیفه عمومی: در سال ۱۳۷۴ بیش از ۴۶۰ هزار نفر از مشمولین به خدمت سربازی اعزام شده‌اند که نسبت به سال ۷۰ بالغ بر ۳۷ درصد رشد داشته است.

فصل ۲- وظایف و عملکرد ناجا با نگاهی به مشکلات

کنترل مرزها: در سال ۱۳۶۲ موضوع «کمر بند ایمنی کشور» مطرح شد که در محور شرق کشور نسبتاً خوب اجرا گردید. کمر بند ایمنی کشور عبارت است از ایجاد پاسگاه‌های متعدد در نوار مرزی و وصل پاسگاه‌ها با جاده‌های مرزی و ایجاد موانع مناسب در مسیر کاروان‌های قاچاق، قاچاقچیان و اشراک مسلح. مسافت مرزهای کشور در حال حاضر به قرار زیر است که برای کنترل آنها می‌باید تدابیر ویژه‌ای مدنظر قرار گیرد.

کیلومتر	کیلومتر		کیلومتر
۸۲۹	جمهوری آذربایجان	۲۰۴۳	خلیج فارس
۵۱۱	ترکیه	۱۶۰۹	عراق
۲۴۶	نخجوان	۱۱۵۳	ترکمنستان
۴۸	ارمنستان	۹۷۸	پاکستان
		۹۴۵	افغانستان

مواد مخدر از مخرب‌ترین عواملی است که در حال حاضر کشور ما را تهدید می‌کند. برای کنترل، محدود کردن و در نهایت حذف و نابود کردن آن چاره‌ای جز کنترل دقیق مرزها نمی‌باشد. عمده کالاهای قاچاق که از کشور خارج می‌گردد شامل مواد سوختی و مواد خوراکی است که به جای آن کالاهای لوکس و کالاهایی در رابطه با تهاجم فرهنگی وارد کشور می‌شود. در حال حاضر مشکلات زیر در ارتباط با کنترل مرزها به چشم می‌خورد:

۱- کمبود نیرو به خصوص نیروهای کادر؛

۲- کمبود خودرو به ویژه خودروی مناسب با منطقه؛

۳- عدم هماهنگی وزارت بازرگانی و قوه قضائیه و وزارت کشور.

به نظر می‌رسد با ایجاد پاسگاه‌های مرزی با فاصله کم و تقویت پاسگاه‌های موجود و بالا بردن توان رزمی و عملیاتی نیرو بتوان مشکل قاچاق را تا حد زیادی حل کرد. در این راستا برخورد جدی‌تر مراجع صالحه قضایی با موضوع قاچاق و قاچاقچی ضروری است.

۸- همکاری با سازمان زندان‌ها

بر اساس قانون، حفاظت از زندان و زندانیان و بدرقه زندانیان به ناجا محول شده است. در اجرای قانون مزبور پرسنلی از نیروی انتظامی به سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مأمور گردیدند که به علت عدم هماهنگی سازمان و نیرو مشکلاتی برای این پرسنل به وجود آمده و به همین دلیل مکاتبات عدیده‌ای با نهادها و مقامات نموده‌اند. عمده مشکلات پرسنل مأمور به شرح زیر است:

الف- عدم ترفیع به موقع: تعدادی از پرسنل علی‌رغم داشتن استحقاق ترفیع به اخذ درجه نایل نشده و با همان درجه قبلی بازنشسته شده‌اند. تعداد زیادی نیز بلا تکلیف مانده‌اند.

ب- عدم پرداخت سختی کار و فوق‌العاده زندانبانی: با توجه به شرایط سخت کاری در زندان لازم است مزایایی برای این دسته از پرسنل در نظر گرفته شود که این امر انجام نشده است. با توجه به پیگیری بسیار زیاد پرسنل، اقداماتی از طرف ستاد کل و وزارت کشور در حال انجام است ولی به علت عدم همکاری صمیمانه بین ناجا، حفا ناجا و سازمان زندان‌ها تاکنون نتیجه مثبتی عاید نشده است.

۹- پلیس قضایی

یکی از مشکلات فعلی ناجا مربوط به ادغام پلیس قضایی سابق در ناجا می‌باشد. از ۱۸۰۰ نفر پرسنل پلیس قضایی حدود ۲۵۰ نفر با توجه به شرکت در کنکور سراسری و اخذ مدرک لیسانس حسب دستور مقام معظم رهبری به قوه قضائیه بازگشتند. برای رفع مشکل مابقی نیز کمیسیونی سه جانبه (وزارت کشور، ناجا، ستاد کل) تشکیل و دستورالعملی تهیه گردید و به تصویب فرماندهی معظم نیروهای مسلح رسیده و برای اجرا به نیروی انتظامی ابلاغ گردید.

یکی از بندهای مهم دستورالعمل مزبور به شرح زیر می‌باشد:

«ناجا می‌باید نسبت به جذب پرسنل پلیس قضایی سابق اقدام و در صورت عدم تمایل پرسنل مذکور در مورد انتقال، بازخریدی یا استعفای آنان ظرف مدت چهار ماه اقدام نمایند».

توضیح این که دستورالعمل مزبور در خرداد ۷۴ ابلاغ گردید ولی به علت عدم تطبیق درجات تاکنون اقدام مؤثری صورت نگرفته است.

مشکلات موجود ناجا برای جذب پرسنل پلیس قضایی به شرح زیر است:

الف- مدرک تحصیلی قضایی: ۸۰ درصد این گروه دارای لیسانس قضایی هستند که کاربرد آن در قوه قضائیه است.

ب- چگونگی تطبیق درجات: در تطبیق درجه پرسنل قضایی، درجه آنان یک درجه پایین تر از درجه پرسنل کمیته سابق در نظر گرفته شد که همین امر باعث نارضایتی آنان گردید.

ج- عدم تعیین جایگاه مناسب: علی رغم این که ۸۰ درصد پرسنل پلیس قضایی دارای مدرک تحصیلی لیسانس می باشند ولی عملاً در ناجا جایگاه خدمتی مناسب بامدرک تحصیل آنان در نظر گرفته نشده است.

د- وجود انضباط خاص در محیط های نظامی و انتظامی: پرسنل پلیس قضایی با توجه به نوع و بافت کاری قبلی، آمادگی لازم برای خدمت در چنین محیطی را ندارند.

با عنایت به مراتب فوق و این که شرح وظیفه پلیس قضایی رسیدگی به موضوع، بعد از وقوع جرم تعریف شده است لذا به نظر می رسد اعاده این پرسنل به قوه قضائیه باعث بالابردن بازده کاری آنان گردد.

فصل ۳- نگاهی به بودجه نیروی انتظامی

۱- مجموع اعتبارات ناجا در سال ۱۳۷۴ از محل تمام ردیف های بودجه عمومی دولت و درآمدهای اختصاصی بالغ بر ۲۱۷ میلیارد ریال بوده که بیش از ۴۲۳ درصد نسبت به ابتدای برنامه پنج ساله اول توسعه، رشد داشته است. در همین دوره، کل اعتبارات بودجه عمومی دولت نیز بیش از ۹۸۹ درصد رشد داشته است. بنابراین رشد متوسط سالانه اعتبارات ناجا، طی این دوره ۲۷ درصد و رشد متوسط سالانه اعتبارات پرداختی بودجه عمومی دولت ۳۹ درصد بوده است. به این ترتیب سهم اعتبارات ناجا از اعتبارات عمومی از ۵/۲۶ درصد در سال ۶۸ به ۲/۵۲ درصد در سال ۱۳۷۴ تنزل یافته است.

۲- بیش از ۷۵ درصد کل اعتبارات ناجا مربوط به اعتبارات جاری است که اگر کمک دولت به صندوق بازنشستگی ناجا را نیز جزء اعتبارات و هزینه های جاری محسوب نماییم در سال ۷۴ بیش از ۹۰ درصد اعتبارات ناجا صرف امور جاری و به ویژه هزینه های پرسنلی شده است. یعنی سهم این نوع اعتبارات در کل اعتبارات ناجا طی این دوره از ۷۵ درصد به ۹۰ درصد افزایش یافته است.

۳- اعتبارات عمرانی ناجا از سال ۶۸ که بالغ بر ۶۱۳۹ میلیون ریال بوده تا سال ۷۴ که بالغ بر ۴۱،۵۸۰ میلیون ریال گردیده، رشدی ۵۷۷ درصدی داشته است در حالی که بودجه عمرانی کشور رشد ۱،۳۲۹ درصدی در طی این دوره داشته است.

۴- رشد بودجه عمومی دولت به قیمت های ثابت در سال ۷۴ نسبت به سال ۶۸، ۱۳۶٫۶۸ درصد بوده است در حالی که رشد مجموع اعتبارات ناجا در سال ۷۴ نسبت به سال ۶۸ برابر ۱۳/۳ درصد بوده است. بنابراین رشد اعتبارات بودجه عمومی دولت به قیمت های ثابت سال ۶۸، بیش از ده برابر رشد اعتبارات ناجا به قیمت ثابت سال ۶۸ بوده است.

۵- کل اعتبارات ناجا از محل بودجه عمومی دولت و ردیف های درآمد اختصاصی در سال ۱۳۷۵،

۱,۴۶۶,۰۲۵ میلیون ریال بوده است که ریز آن به شرح زیر است:

(ارقام به میلیون ریال)	
۱۰۷۵۰۸۰	ردیف جاری
۲۳۸۰۰۰	کمک به صندوق بازنشستگی
۵۲۰۰۰	ردیف عمرانی
۴۵۰۰۰	ردیف دفاعی
۱۲۶۹۰	سایر ردیف‌ها
۱۴۲۲۷۷۰	جمع
۴۳۲۵۵	از محل درآمدهای اختصاصی
۱۴۶۶۰۲۵	جمع کل

۶- جمع کل بودجه پیشنهادی برای سال ۱۳۷۶، ۱۷۸۵/۰۶ میلیارد ریال است که ۱۶۶۶/۲ میلیارد ریال آن برای ردیف جاری و ۱۱۸/۸۶ میلیارد ریال آن برای ردیف عمرانی منظور شده است. این روند رشدی معادل ۲۱/۷۶ درصد را نسبت به سال ۱۳۷۵ نشان می‌دهد.

فصل ۴- نارسایی‌ها و علل عدم موفقیت نیرو در انجام امور محوله

پرسنل متعهد بسیاری در ناجا مشغول خدمت هستند که در سخت‌ترین شرایط در نقاط مختلف از جمله پاسگاه‌های مرزی در حد ایثار تلاش می‌کنند که کشف فراوان مواد مخدر، دستگیری سازمان، اشرار، قاچاقچیان و آدم‌ربایان مسلح حاصل تلاش آنان می‌باشد. با این وجود موارد تخلف در این نیرو نیز با توجه به موقعیت حساس آن محل تأمل است. در این قسمت به بخشی از نارسایی‌ها که آثار سوء بر روحیه پرسنل داشته و از کارآمدی آنان کاسته اشاره می‌شود.

۱- وضعیت معیشتی نامطلوب: با توجه به وضعیت سخت معیشتی و مشکلات تهیه مسکن و اداره زندگی، متأسفانه در قسمت‌های مختلف نیرو، اعم از اداره آگاهی، کلانتری، راهنمایی و رانندگی، گذرنامه و ... موارد اخذ رشوه مشاهده شده است.

مقام معظم رهبری با توجه به گزارش‌های مکرری که در خصوص وجود رشوه در نیرو می‌رسد به صورت محرمانه نارضایتی خود را ابراز داشته‌اند.

در این راستا کمیسیون‌های ۹۹ ناجا و ۱۰۰ وزارت کشور برای رسیدگی به تخلفات فعال هستند.

۲- بالا بودن نیروی وظیفه و کمی پرسنل کادر: به جهت محدود بودن دوره خدمت وظیفه و عدم آموزش کافی و پایین بودن سطح سواد و دلسوز نبودن وظیفه‌ها در کارها، نمی‌توان از نیروهای وظیفه به طور دلخواه بهره گرفت. از طرف دیگر دسترسی بعضی از نیروهای وظیفه به اطلاعات طبقه‌بندی شده باعث تخلفات در ناجا می‌گردد.

مسئله بسیار مهمی که می‌باید در اینجا مطرح شود، جذب پایین نیروی انسانی جدید و جوان در سال‌های اخیر می‌باشد که نشان‌دهنده تمایل پایین جوانان برای خدمت در نیروی انتظامی است که به طور قطع

عواملی که در این فصل بیان می‌گردد در آن مؤثر است.

۳- عدم ترفیع به موقع پرسنل: پرسنل ناجا بعد از هر ۴ سال در صورت داشتن شرایط لازم (نظریه مثبت امنیتی، نظریه مثبت مکتبی، نظریه فرماندهی) به درجه بالاتر مفتخر می‌گردند. چنانچه به عللی پرسنل نتوانند به موقع به درجه استحقاقی نایل گردند، در روحیه خدمتی آنان اثر سوء برجای می‌گذارد.

۴- رعایت نکردن عدالت در نقل و انتقالات عمومی: پرسنل ناجا می‌باید در طول خدمت، مدت معینی را در مناطق گرمسیری، مدت معینی را در مناطق سردسیری، عملیات و صعب‌المعیشه خدمت نمایند. رعایت عدالت در جابه‌جایی و تعویض به موقع اثر به‌سزایی در روحیه خدمتی آنان و خانواده‌هایشان دارد. متأسفانه در این مورد مشکلات فراوانی به چشم می‌خورد که برخی به علت نداشتن نیروی جایگزین و در نتیجه طولانی شدن خدمت نیرو و در منطقه و شماری مربوط به تبعیض‌ها و عدم رعایت عدالت است.

۵- ناهماهنگی بین بخش‌های مختلف نیرو: حفاظت اطلاعات و عقیدتی سیاسی به عنوان دو بازو در کنار فرماندهی نیروی انتظامی به انجام وظیفه مشغولند. وظیفه حفاظت اطلاعات حفظ و صیانت پرسنل از ارتکاب به کارهای تخلفاتی و امنیتی است. رسالت سازمان عقیدتی سیاسی نیز بالابردن معلومات عقیدتی و صیانت اخلاقی پرسنل است. با توجه به مشکلاتی که از عدم هماهنگی فرمانده سابق و حفاظت اطلاعات وجود داشت رکود زیادی در کارها پدید آمد. یکی از نتایج این اختلاف تأخیر در اعطای درجه‌ها بود. مشکل دیگر در تصدی فرماندهی حوزه‌ها، مناطق و نواحی پدیدار می‌شد که براساس دستورالعمل می‌باید قبل از تصدی پست مربوطه، حفاظت اطلاعات نظر خود را از جهت بلامانع بودن اعلام کند. این موارد معمولاً به‌کندی انجام می‌گرفت و در بعضی موارد علی‌رغم اعلام نظر منفی حفاظت، فعالیت فرد در شغل مورد تصدی ادامه می‌یافت.

همچنین ناهماهنگی بین وزیر کشور و فرماندهی نیرو مشکلات عدیده‌ای را ایجاد می‌نمود.

با تعیین فرمانده جدید نیرو از سوی فرماندهی معظم کل نیروهای مسلح، هماهنگی لازم در این زمینه‌ها به وجود آمده است. در جلسه معارفه فرمانده جدید نیرو آمده است که روابط ما را بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها مشخص می‌کند و تمام امورات باید با هماهنگی حفاظت اطلاعات و عقیدتی سیاسی انجام گیرد و انضباط به‌طور کامل در تمام قسمت‌ها حکم فرما باشد.

در همان روزهای اول تصدی مسئولیت، با بازدیدهای محرمانه‌ای که در ساعات پایانی شب از بعضی از مراکز انتظامی انجام گرفت، تعدادی از پرسنل تنبیه و یا بازداشت گردیدند. همچنین هماهنگی لازم برای معرفی افراد مکتبی و مورد تأیید برای تصدی مسئولیت‌ها به عمل آمده است.

فصل ۵- رهیافت‌هایی با عنایت به حکم مقام معظم رهبری به فرماندهی جدید نیرو

۱- دو نکته مهم در حکم انتصاب فرمانده جدید نیرو

الف- جلب اعتماد مردم: که این نکته بسیار مهمی است و بایستی در تمام کارها مدنظر قرار گیرد. اگر کلانتری، پاسگاه و یا نیروی انتظامی که بایستی امن‌ترین مکان‌ها برای مردم باشد این وجهه را از دست دهد نمی‌توان امید چندانی به برقراری امنیت در جامعه بست.

ب- همکاری با وزارت کشور: در ریشه‌یابی بسیاری از مشکلات نیرو که موفقیت‌های آن را کم‌رنگ نموده است عدم هماهنگی با وزارت کشور و سازمان حفاظت اطلاعات به چشم می‌خورد.

۲- تسریع در رفع مشکلات نیرو

در نشست‌های مقامات امنیتی کشور مطرح شده که دو مسأله مواد مخدر و موارد منکراتی برای نظام ما تهدید کننده است. هر دوی این مسائل با نیروی انتظامی و نحوه عملکرد آن ارتباط مستقیم دارد و نیرو به عنوان یکی از ارگان‌های اساسی در جهت مبارزه با آن مطرح می‌باشد. این دو از موارد اساسی زمینه ساز و جاده صاف کن ورود فرهنگ مبتذل غرب و تهاجم فرهنگی به کشور است. با توجه به مسئولیت نیرو در این موارد، رفع مشکلات نیرو و آماده‌سازی آن برای دفاع از انقلاب اسلامی و جلوگیری از تهاجم فرهنگی غرب از این دریچه‌ها شایان توجه است.

۳- جذب نیروی جوان و متعهد

با توجه به مسائلی که بیان شد نیرو در سال‌های اخیر در جذب نیروی انسانی موفق نبوده است. با توجه به اهمیت نیروی انتظامی، جذب نیروهای متعهد ضروری است و این به جز با تلاش برای رفع مشکلات و ایجاد جایگاه مناسب نیرو در اذهان مردم برای پیوستن و خدمت در آن ایجاد انگیزه نمی‌کند. حل مشکل مسکن، معیشت، ترفیع به موقع، رعایت عدالت در نقل و انتقالات عمومی، ایجاد تنظیم و انضباط و برخورد قاطع با متخلفان در این نیرو حائز اهمیت است.

۴- اعاده پرسنل پلیس قضایی به قوه قضائیه

با توجه به انگیزه تشکیل، نحوه شکل‌گیری، ماهیت پرسنل و وظایف سازمان پلیس قضایی که رسیدگی به موضوع، بعد از وقوع جرم تعریف شده است به نظر می‌رسد اعاده پرسنل موصوف به قوه قضائیه در بالا بردن بازده کاری آنان مؤثر باشد.

۵- تجهیز نیرو

تهیه تجهیزات لازم از جمله خودروهای مختلف و نوسازی یگان هوایی ناجا و همچنین ایجاد سیستم ارتباطی مطلوب و کارآمد که طرح جامع مخابرات ناجا برای حل این مشکل در قالب برنامه پنج ساله دوم توسعه تدوین شده است (ولی متأسفانه در سال‌های اخیر به علت عدم تأمین اعتبار کافی، اجرای طرح فوق به جز در سه ناحیه انتظامی تحقق نیافته است) و ایجاد پاسگاه‌های مرزی و تأمین پرسنل آن در بالا بردن توان عملیاتی نیرو بسیار مهم است. در این زمینه توجه به تکمیل تجهیزات و پرسنل یگان‌های ویژه ناجا متناسب با مأموریت‌ها و سازمان مصوب از ضرورت بیشتری برخوردار است.

۶- پرداخت حق‌الکشف به پرسنل نیرو

یکی از راه‌های ایجاد انگیزه در بین پرسنل برقراری حق‌کشف در تمام نواحی و مناطق کشور در خصوص کشف کالاهای قاچاق و غیر مجاز می‌باشد.

در حال حاضر در برخی از نواحی از جمله هرمزگان، بندرعباس، آذربایجان غربی و... کالاهای قاچاق کشف شده به فروش می‌رسد و با اجازه دادستانی به نیرو حق‌الکشف پرداخت شده که در صدی از آن به پرسنل کاشف تعلق می‌گیرد. این امر باعث ایجاد انگیزه بیشتر نیرو در مبارزه و کشف کالای قاچاق و مواد مخدر می‌گردد. متأسفانه در تهران و اکثر نقاط کشور این روند اجرا نمی‌گردد. به نظر می‌رسد تسری این موضوع به سایر نقاط در کارایی نیرو مؤثر واقع گردد.

۷- اگر به مقابله کننده با اشرار و قاچاقچیان مواد مخدر که تا بن دندان مسلح بوده و به همراه سلاح‌های سنگین تردد می‌کنند، ارشدیت اعطا گردد، آثار خوبی در روحیه آنان بر جای می‌گذارد و مقاومت بیشتر در مقابل متجاوزین را نتیجه می‌دهد.